CURTEA DE JUSTIȚIE A UNIUNII EUROPENE, CA GARDIAN AL DREPTULUI EUROPEAN

THE COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN UNION AS THE GUARDIAN OF EUROPEAN LAW

Daniel-Dumitru ROTARI
Universitatea de Stat din Moldova
e-mail: *rotaridaniel10@gmail.com*

CZU 341.645.2(4)

Rezumat: Articolul investighează rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) ca garant al aplicării uniforme a dreptului unional şi motor al integrării europene. Cercetarea urmărește să evidenţieze funcţiile esenţiale ale CJUE, contribuția sa la consolidarea valorilor democratice şi impactul hotărârilor emblematice asupra echilibrului dintre suveranitatea naţională şi ordinea juridică europeană. Metodologia combină analiza documentară a tratatelor şi jurisprudenței, interpretarea doctrinară, comparația cu dreptul intern al statelor membre şi abordarea sistemică a arhitecturii instituționale. Rezultatele arată că, prin mecanisme precum trimiterile preliminare, acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor şi controlul de legalitate, Curtea asigură coerența normativă, protecţia drepturilor fundamentale şi dialogul judiciar cu instanţele naţionale. Evoluțiile recente – extinderea competenţelor, dialogul intens cu curţile constituţionale şi adaptarea structurii prin transfer parţial de competenţă către Tribunal – amplifică eficienţa instituţiei într-un context geopolitic marcat de crize de securitate şi derapaje democratice. Analiza subliniază totodată criticile privind deficitul democratic, transparența deliberărilor şi tensiunile cu ordinea constituţională internă. Pentru statele asociate, precum Republica Moldova, jurisprudenţa CJUE oferă un model de armonizare legislativă şi un sprijin indirect procesului de reformă. Concluzia evidenţiază necesitatea echilibrului dintre integrarea profundă şi respectarea diversităţii constituţionale, CJUE rămânând pilonul stabilităţii juridice europene. În viitor, rolul său va creşte odată cu digitalizarea. Articolul este elaborat în cadrul implementării proiectului Jean Monnet Chair „EU’s role in the emerging international system” (EUREIS), nr. 101126798.

Cuvinte-cheie: *CJUE, drept european, instanță, Uniunea Europeană, jurisdicție.*
JEL: K10, K33, K40

Abstract: This article investigates the role of the Court of Justice of the European Union (CJEU) as the guarantor of the uniform application of Union law and an engine of European integration. The study seeks to highlight the Court’s core functions, its contribution to consolidating democratic values, and the impact of landmark rulings on the balance between national sovereignty and the EU legal order. Methodologically, the research combines documentary analysis of treaties and case law, doctrinal interpretation, comparative assessment vis-à-vis the domestic law of Member States, and a systemic approach to the Union’s institutional architecture. Findings indicate that, through mechanisms such as pre-

liminary references, infringement proceedings, and judicial review of EU acts, the Court ensures normative coherence, safeguards fundamental rights, and sustains judicial dialogue with national courts. Recent developments—including the expansion of competences, intensified engagement with constitutional courts, and the partial transfer of preliminary-ruling jurisdiction to the General Court—enhance the institution’s effectiveness amid contemporary security crises and democratic backsliding. The analysis also addresses criticisms concerning democratic deficit, transparency of deliberations, and tensions with constitutional pluralism. For associated countries like the Republic of Moldova, CJEU jurisprudence offers a legislative harmonization model and indirect support for reform. In conclusion, maintaining equilibrium between deep integration and constitutional diversity is essential, as the CJEU remains a cornerstone of European legal stability whose relevance will grow with ongoing digital transformation. The article has been prepared within the framework of the implementation of the Jean Monnet Chair project “EU’s Role in the Emerging International System” (EUREIS), No. 101126798.

Keywords: *CJEU, European law, court, European Union, jurisdiction.*

JEL: K10, K33, K40

Introducere. În ultimele decenii, Curtea de Justiție a Uniunii Europene s-a afirmat ca subiect central al dezbaterilor doctrinare privind arhitectura juridică a Uniunii. Literatura de specialitate – de la monografii şi teze doctorale până la articole publicate în reviste de prestigiu – examinează extensiv impactul jurisprudenței Curții asupra dezvoltării dreptului unional, aprofundării integrării europene şi, nu în ultimul rând, asupra relației delicate dintre suveranitatea statelor membre şi principiul supremației dreptului UE. Totuși, diversitatea concluziilor şi accentelor analitice indică persistența unor zone insuficient explorate, în special legate de rolul Curții în consolidarea valorilor fundamentale într-un context geopolitic volatil şi de dinamica dialogului judiciar cu instanțele naționale.

Studiul de față urmărește două obiective majore. *Primul* constă în evidențierea funcțiilor esențiale ale CJUE – interpretarea unitară a normelor, controlul de legalitate şi soluționarea litigiilor – prin prisma contribuției lor la coerența, stabilitatea şi eficienta ordinii juridice europene. *Al doilea* vizează analiza modului în care Curtea, prin jurisprudență şi prin mecanisme procedurale (trimiteri preliminare, acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, controlul actelor Uniunii), consolidează valori precum democrația, drepturile fundamentale şi statul de drept, inclusiv în raport cu statele asociate, exemplificate prin cazul Republicii Moldova.

Gradul de investigare a problemei la momentul actual, scopul cercetării. Literatura juridică dedicată CJUE s-a intensificat constant în ultimele decenii, atât la nivel european, cât și extra-comunitar. Sursele primare – Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) și Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) [2, 3] – fixează cadrul competenței al Curții, iar jurisprudența fondatoare, de la Van Gend

en Loos și Costa v. ENEL la Francovich [5-7], a generat un corpus doctrinar vast privind efectul direct, supremația și răspunderea statelor. În paralel, rapoartele oficiale ale Curții [1, 8] și multiple analize doctrinare sintetizate în sursele secundare [4] evidențiază extinderea dialogului preliminar și creșterea încărcăturii de cauze, dar subliniază și tensiunile legate de suveranitatea constituțională a statelor membre. Cu toate acestea, literatura se concentrează predominant pe evoluțiile instituționale sau pe cazuri iconice, lăsând relativ puțin explorate interacțiunile recente dintre Curte și ordinea juridică a statelor asociate, precum Republica Moldova, ori impactul noilor crize geopolitice asupra practicii judiciare. În plus, analiza comparativă a modului în care principiile CJUE sunt recepționate și internalizate în dreptul intern rămâne fragmentară, deși rapoartele anuale indică o intensificare a trimiterilor preliminare și a acțiunilor în constatarea neîndeplinirii obligațiilor [8].

Pornind de la aceste constatări, cercetarea de față urmărește: (1) să sistematizeze contribuțiile doctrinare și jurisprudențiale existente, valorificând corpusul de referințe primare și secundare [1-8]; (2) să evidențieze funcțiile esențiale ale CJUE în asigurarea coerenței și eficienței dreptului unional, cu accent pe rolul procedurilor preliminare și al controlului de legalitate; (3) să analizeze modul în care Curtea consolidează valorile democratice și statul de drept, inclusiv din perspectiva extinderii principiilor sale dincolo de frontierele UE; (4) să identifice lacunele cercetării actuale și direcțiile viitoare, în special privind dialogul judiciar cu statele candidate și provocările generate de digitalizare și securitate. Prin această abordare, studiul își propune să ofere o viziune integrată asupra rolului CJUE, complementând literatura existentă și contribuind la dezbaterea privind viitoarea evoluție a ordinii juridice europene.

Materiale utilizate și metode aplicate. În realizarea acestui studiu a fost aplicată o combinație de metode juridice specifice cercetării în dreptul Uniunii Europene. S-a recurs, în primul rând, la metoda analizei documentare, pentru examinarea atentă a textelor legislative, a tratatelor constitutive și a hotărârilor relevante ale Curții de Justiție a Uniunii Europene. Această metodă a fost esențială pentru identificarea principiilor și normelor fundamentale ale dreptului UE. În al doilea rând, s-a utilizat metoda interpretativă, cu scopul de a înțelege sensul și aplicabilitatea normelor juridice analizate, în lumina jurisprudenței CJUE și a doctrinei de specialitate. Prin această metodă, au fost evidențiate modul în care instanțele europene și naționale interpretează și aplică dreptul european în contextul concret al cauzelor judiciare. Totodată, a fost aplicată metoda comparativă, în special în raport cu dreptul național al statelor membre, pentru a surprinde influența și integrarea normelor europene în ordinea juridică internă. Această abordare a permis identificarea convergențelor și tensiunilor între dreptul UE și dreptul intern. În final, s-a recurs și la abordarea sis-

temică, pentru a încadra normele și instituțiile analizate într-o viziune coerentă asupra arhitecturii juridice a Uniunii Europene, în special în ceea ce privește rolul și competențele Curții de Justiție în ansamblul instituțional al UE.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice. CJUE a fost înființată în anul 1952, odată cu Tratatul de la Paris, ca parte a Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului. Ulterior, prin tratatele de la Roma din 1957, și-a extins atribuțiile în cadrul Comunității Economice Europene. Evoluția instituției a fost marcată de momente cheie precum Tratatul de la Maastricht (1992), care a întărit dimensiunea politică a UE, și Tratatul de la Lisabona (2009), care a modernizat și clarificat structura CJUE. Curtea de Justiție a Uniunii Europene este compusă din:

1. Curtea de Justiție (propriu-zisă) din care fac parte 27 de judecători (câte unul din fiecare stat membru) și 11 avocați generali. Ea este instanța supremă în sistemul juridic al UE.
2. Tribunalul se ocupă în special de cazuri aduse de persoane fizice, juridice sau anumite cauze împotriva instituțiilor UE.
3. Tribunale specializate au fost desființate în 2016, competențele lor fiind absorbite de Tribunal. Ele au existat pentru domenii precum funcția publică a UE.

În cadrul Curții, judecătorii sunt numiți de comun acord de către guvernele statelor membre pentru un mandat de 6 ani, cu posibilitatea reînnoirii.

Membrii Curții de Justiție a Uniunii Europene. Curtea de Justiție este compusă din Președintele - Koen Lenaerts, vicepreședintele - Thomas von Danwitz, președinții celor 10 camere si mulți alți judecători, avocați și grefieri, iar Tribunalul este condus de - Marc van der Woude, ajutat de - Savvas S. Papasavvas, cei 10 președinți ai camerelor și aproximativ 40 de judecători din mai multe state [1].

Anul 2023 a fost tulburat pe plan internațional, având în vedere continuarea războiului din Ucraina și apariția unui nou conflict armat în Orientul Mijlociu. Într-un context geopolitic în care idealul păcii este din ce în ce mai amenințat, instituția noastră apare ca o garanție a stabilității prin îndeplinirea misiunii sale de menținere a justiției, a statului de drept, a valorilor democratice și a drepturilor fundamentale. Prin jurisprudența lor, Curtea de Justiție și Tribunalul au continuat să depună eforturi în vederea protejării acestor valori și drepturi, subliniind cu fermitate că ele țin de însăși identitatea Uniunii ca ordine juridică comună statelor membre. De-a lungul anului 2023, Curtea a continuat dialogul intens pe care îl poartă cu instanțele naționale, în special cu curțile constituționale și supreme, printre altele cu ocazia mai multor întâlniri organizate chiar în cadrul instituției. Ca în fiecare an, Forumul magistraților naționali a reprezentat ocazia unor schimburi fructuoase între membrii instituției și ai instanțelor naționale, favorizând o mai bună înțelegere a particularităților sistemelor juridice naționale și ale Uniunii.

Curtea de Justiție a UE este un promotor al reînnoirii, trasând contururile viitoarei funcționări a instanțelor Uniunii. Anul 2023 a marcat punctul culminant al reflecțiilor aprofundate ale celor două instanțe ale Uniunii întreprinse de-a lungul ultimilor ani cu privire la un transfer parțial al competenței preliminare de la Curtea de Justiție la Tribunal, devenit posibil prin Tratatul de la Nisa din 2003. Datorită angajamentului membrilor ambelor instanțe și al întregului personal, instituția a fost în măsură să lucreze zilnic pentru a consolida proiectul de integrare europeană, care se va afla în anul 2024 în centrul celebrării celei de a 20-a aniversări a marii extinderi din 2004 - Koen Lenaerts, Președintele Curții de Justiție a Uniunii Europene [8].

Competențele Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) acoperă un spectru larg de atribuții menite să asigure interpretarea uniformă și aplicarea corectă a dreptului Uniunii Europene în toate statele membre. Un rol central îl are mecanismul trimiterilor preliminare, prin care instanțele naționale pot solicita CJUE interpretarea dispozițiilor de drept european în cauzele aflate pe rol. Acest instrument garantează aplicarea unitară a legislației europene și previne apariția unor interpretări divergente între jurisdicțiile naționale. De asemenea, CJUE soluționează acțiunile în constatarea neîndeplinirii obligațiilor, prin care Comisia Europeană sau un stat membru poate sesiza Curtea atunci când consideră că un alt stat membru încalcă legislația Uniunii. În plus, instanța este competentă să judece acțiunile în anulare, prin care instituțiile UE sau, în anumite condiții, persoanele fizice ori juridice pot contesta legalitatea actelor adoptate de Uniune.

O altă categorie de competențe o constituie acțiunile pentru lipsa de acțiune, inițiate atunci când o instituție europeană nu își îndeplinește obligațiile care îi revin conform tratatelor. Pe lângă aceste atribuții principale, CJUE poate emite opinii consultative privind aspecte juridice de interes pentru Uniune, soluționează recursuri împotriva hotărârilor Tribunalului și stabilește despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de instituțiile europene. Astfel, CJUE reprezintă garantul supremației și eficienței dreptului Uniunii Europene, contribuind la consolidarea ordinii juridice comune.

Relația Curții de Justiție a Uniunii Europene cu instanțele naționale. În arhitectura juridică a Uniunii Europene, Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu acționează singură. Din contră, forța și eficiența dreptului european se bazează pe o colaborare strânsă între CJUE și instanțele naționale ale statelor membre. Această relație nu este una de subordonare, ci de dialog judiciar, în care fiecare parte are un rol esențial în aplicarea corectă și unitară a dreptului Uniunii. Elementul central al acestui dialog este procedura de trimitere preliminară. Atunci când o instanță națională are îndoieli cu privire la interpretarea sau validitatea unei norme europene, ea poate (sau în unele cazuri, trebuie) să adreseze CJUE o întrebare preliminară. Răspunsul Curții nu este o soluție în procesul intern, ci o interpretare autoritară a normei europene, care

apoi trebuie aplicată de judecătorul național în cauza respectivă. Această procedură a consolidat unitatea dreptului UE, evitând apariția unor interpretări contradictorii în diferite state membre. Mai mult decât atât, a permis judecătorilor naționali să participe activ la aplicarea dreptului european, transformându-i în judecători ai dreptului Uniunii, nu doar ai dreptului intern.

Totuși, relația dintre CJUE și instanțele naționale nu este întotdeauna lipsită de tensiuni. În unele cazuri, curțile constituționale ale unor state membre (precum Polonia sau Ungaria) au pus sub semnul întrebării autoritatea deciziilor CJUE, invocând supremația constituției naționale. Astfel de confruntări ridică întrebări importante despre echilibrul între suveranitate națională și integrare europeană. Cu toate acestea, în majoritatea cazurilor, cooperarea funcționează, iar instanțele naționale continuă să aplice și să respecte dreptul european cu ajutorul clarificărilor oferite de CJUE. Acest parteneriat judiciar este o dovadă vie că UE nu este doar o construcție politică sau economică, ci și o comunitate de drept, în care justiția se face prin dialog, respect reciproc și în serviciul cetățeanului.

Rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene în raport cu Republica Moldova. Deși Republica Moldova nu este membră a Uniunii Europene, Curtea de Justiție a Uniunii Europene are un rol important în apropierea țării de standardele europene. Deciziile CJUE ajută Moldova să-și armonizeze legislația cu cea a UE, conform Acordului de Asociere. Prin interpretările sale, Curtea oferă un model de aplicare corectă a normelor europene în domenii precum justiția, mediul și concurența. Astfel, CJUE contribuie indirect la reformele din Republica Moldova și sprijină parcursul său european.

Jurisprudența emblematică. Istoria Curții de Justiție a Uniunii Europene este marcată de decizii care nu doar au rezolvat conflicte juridice punctuale, ci au modelat întreaga ordine juridică a Uniunii. Prin hotărârile sale, CJUE a conturat principiile fundamentale care guvernează astăzi raportul dintre dreptul european și cel național. Trei dintre cele mai emblematice cauze – Van Gend en Loos, Costa vs. ENEL și Francovich – stau la baza acestui edificiu juridic [5]. Totul a început în 1963, când CJUE a fost chemată să decidă în cazul Van Gend en Loos. O companie olandeză a contestat o taxă vamală impusă de statul olandez, susținând că aceasta contravine Tratatului CEE. Curtea a dat un răspuns revoluționar: dreptul Uniunii nu este doar un acord între state, ci un sistem juridic propriu, care conferă drepturi directe indivizilor. Astfel, s-a născut principiul efectului direct, prin care cetățenii pot invoca în fața instanțelor naționale normele europene. Un an mai târziu, în 1964, Curtea a mers și mai departe, în cazul Costa vs. ENEL. Domnul Costa, un cetățean italian, a refuzat să plătească o factură de electricitate către compania de stat ENEL, argumentând că naționalizarea acesteia contravine dreptului comunitar. CJUE a stabilit atunci un alt

principiu fundamental: supremația dreptului UE asupra dreptului național. Cu alte cuvinte, în cazul unui conflict între normele interne și cele europene, cele din urmă trebuie să prevaleze.

Anii au trecut, iar în 1991, CJUE a fost pusă în fața unei alte întrebări importante: ce se întâmplă atunci când un stat nu aplică corect dreptul european și cauzează prejudicii cetățenilor săi? Răspunsul a venit în cazul *Francovich*, în care Italia nu transpusese o directivă europeană privind protecția salariaților în caz de insolvență [6]. CJUE a decis că statele membre pot fi trase la răspundere pentru neîndeplinirea obligațiilor europene și că cetățenii pot cere despăgubiri pentru prejudiciile suferite din această cauză. Aceste trei hotărâri nu sunt doar simple precedente juridice – ele au redefinit relația dintre individ, stat și Uniune. CJUE a devenit astfel garantul faptului că dreptul european este efectiv, superior și orientat spre protejarea drepturilor cetățenilor. Prin aceste decizii, Curtea nu a impus o integrare forțată, ci a construit, treptat, încrederea în ideea că Uniunea nu este doar despre instituții sau economii, ci și despre oameni.

Critici la adresa CJUE. CJUE a fost criticată pentru faptul că ar depăși limitele rolului său judiciar și ar acționa ca un „motor al integrării europene", interpretând tratatele în mod extensiv. Unele decizii au fost considerate ca având efecte politice majore, deși instanța nu este aleasă democratic. Judecătorii CJUE nu sunt aleși direct de cetățeni, ci numiți de statele membre. Deciziile sale au impact direct asupra legislației naționale, fără a exista un mecanism democratic de control direct din partea cetățenilor UE. Procesele în fața CJUE, mai ales în ceea ce privește deliberările, nu sunt publice, ceea ce ridică probleme de transparență și încredere. Prin aplicarea principiului supremației dreptului UE, CJUE poate impune statelor membre reguli care intră în conflict cu tradiții juridice naționale, ceea ce poate fi perceput ca o pierdere a suveranității. Unele curți naționale (ex: Curtea Constituțională a Germaniei, Poloniei, Ungariei) au contestat autoritatea absolută a CJUE în interpretarea dreptului UE, susținând că propriile constituții naționale au prioritate.

Provocări majore cu care se confruntă CJUE. În contextul unor derapaje democratice în anumite state membre (ex: Polonia, Ungaria), CJUE este chemată să se pronunțe asupra compatibilității reformelor naționale cu valorile UE. Aceasta o plasează în centrul unor tensiuni politice majore. Curtea trebuie să păstreze echilibrul între dezvoltarea unei ordini juridice europene unitare și respectarea diversității constituționale a statelor membre. Odată cu extinderea competențelor UE în domenii variate (mediu, digitalizare, inteligență artificială, protecția datelor), CJUE trebuie să interpreteze norme tot mai tehnice și sofisticate. Volumul mare de cauze afectează uneori celeritatea procedurilor, ceea ce poate duce la întârzieri în justiție. Într-un context european marcat de euroscepticism, CJUE trebuie să-și mențină autoritatea

și încrederea publicului, fiind percepută ca un arbitru neutru și imparțial. Totuși, în ciuda acestor provocări, CJUE continuă să meargă înainte și să apere valorile fondatoare ale Uniunii Europene.

Curtea de Justiție a Uniunii Europene și drepturile fundamentale. Începând cu anii 1970, CJUE a recunoscut că drepturile fundamentale fac parte din principiile generale ale dreptului Uniunii, inspirându-se din tradițiile constituționale comune ale statelor membre și din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Cu alte cuvinte, chiar și fără o cartă scrisă, Curtea a început să creeze o adevărată cultură a protecției drepturilor – pas cu pas, decizie cu decizie. Apoi, în 2000, odată cu adoptarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, iar mai târziu, în 2009, când aceasta a devenit obligatorie din punct de vedere juridic prin Tratatul de la Lisabona, rolul CJUE a fost clarificat: să vegheze la respectarea drepturilor omului în toate actele instituțiilor europene și în aplicarea dreptului UE de către statele membre. În practică, acest lucru înseamnă că CJUE a devenit un adevărat garant al libertăților cetățenilor europeni. A intervenit în cazuri privind protecția datelor personale, libertatea de exprimare, dreptul la viață privată, interzicerea discriminării și multe altele. În fața provocărilor moderne – de la digitalizare la migrație sau inteligență artificială – CJUE are o misiune clară: să aplice legea, dar și să apere demnitatea umană.

Astfel, dincolo de rolul său tehnic și juridic, Curtea s-a transformat într-un simbol al valorilor pe care se construiește proiectul european. Iar în vremuri în care aceste valori sunt uneori puse la îndoială, CJUE rămâne o instituție chemată să le reafirme – prin fiecare hotărâre pe care o pronunță.

Concluzii. Curtea de Justiție a Uniunii Europene reprezintă o instituție fundamentală pentru buna funcționare și coerența sistemului juridic european. De la înființarea sa în anul 1952 și până în prezent, CJUE a avut un rol esențial în consolidarea ordinii juridice a Uniunii, în garantarea respectării tratatelor și în protejarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor europeni. Prin interpretările sale autoritare, Curtea a transformat dreptul Uniunii Europene dintr-un ansamblu de norme tehnice într-un sistem juridic cu adevărat autonom, coerent și direct aplicabil în ordinea internă a statelor membre. Jurisprudența CJUE a consacrat principii-cheie precum efectul direct și supremația dreptului unional, transformând instanțele naționale în veritabili judecători europeni de drept comun. Hotărâri emblematice, precum *Van Gend en Loos*, *Costa vs ENEL* sau *Francovich*, au stabilit repere durabile în aplicarea uniformă a dreptului european și în responsabilizarea statelor membre față de obligațiile asumate. În același timp, Curtea a reușit să mențină un echilibru delicat între extinderea competențelor Uniunii și respectarea suveranității statelor membre. În contextul crizelor recente ale statului de drept, precum cele din Polonia și Ungaria, CJUE a demonstrat fermitate în apărarea valorilor fundamentale ale Uniunii, afirmându-și

autoritatea într-un mod transparent, argumentat și previzibil. Pentru statele aflate în afara Uniunii, cum este Republica Moldova, activitatea Curții constituie un reper esențial în procesul de armonizare legislativă și apropiere de standardele europene. Prin analiza jurisprudenței CJUE și preluarea principiilor fundamentale ale acesteia, Republica Moldova poate consolida statul de drept, poate garanta protecția eficientă a drepturilor cetățenilor și poate facilita parcursul său european.

Deci, CJUE nu este doar o instanță juridică, ci și un simbol al unității și coerenței europene. Rolul său este vital într-o Uniune din ce în ce mai complexă și provocatoare, unde respectul față de lege, democrație și drepturile fundamentale trebuie să rămână constante. Este imperios ca autoritățile statelor membre și asociate să colaboreze cu această instituție, să-i respecte jurisprudența și să o considere un partener strategic în procesul de construire a unui spațiu european bazat pe justiție, solidaritate și încredere reciprocă.

Referințe bibliografice

1. Site-ul oficial al CJUE. Disponibil: https://curia.europa.eu [Accesat: 04.05.2025]
2. Tratatul privind Uniunea Europeană (versiunea consolidată). Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0001.02/DOC_1&format=PDF (accesat 04.05.2025)
3. Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (versiune consolidată). Disponibil: https://wipolex-resources-eu-central-1-358922420655.s3.amazonaws.com/edocs/lexdocs/treaties/ro/eec/trt_eec_004ro.pdf [Accesat: 04.05.2025].
4. Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Curtea_de_Justiție_a_Uniunii_Europene [Accesat: 04.05.2025].
5. Cauza 6/64 Flaminio Costa împotriva E.N.E.L. Disponibil: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/rezumate-cjue/61964J0006.pdf [Accesat: 05.05.2025].
6. Cauzele conexate C-6/90 şi C-9/90, Andrea Francovich şi alţii împotriva Republicii Italiene. Disponibil: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/rezumate-cjue/61990J0006.pdf [Accesat: 05.05.2025].
7. Hotărârea Curții de Justiție a Comunităților Europene din 5 februarie 19631. Disponibil: https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2009-05/tra-doc-ro-arret-c-0026-1962-200802142-05_00.pdf [Accesat: 05.05.2025].
8. Panorama anului. Raport anual 2023. Disponibil: https://curia.europa.eu/panorama/2023/ro/index.html [Accesat: 04.05.2025].